

HIỆN ĐẠI HÓA KIỂU TRUNG QUỐC(*)

PGS, TS. NGUYỄN XUÂN PHONG

Học viện Chính trị khu vực IV

Ngày tiếp nhận: 23/12/2025 Ngày bình duyệt: 05/01/2026 Ngày duyệt đăng: 30/01/2026

● **Tóm tắt:** Sau gần nửa thế kỷ tiến hành cải cách, mở cửa và thúc đẩy tiến trình hiện đại hóa, Trung Quốc đã vươn lên trở thành cường quốc kinh tế lớn thứ hai thế giới. Thành tựu đó phản ánh sự sáng tạo và vận dụng thành công một mô hình phát triển mới - mô hình xây dựng chủ nghĩa xã hội đặc sắc Trung Quốc, trong đó hiện đại hóa giữ vai trò trung tâm. Bài viết giới thiệu những nội dung cơ bản của hiện đại hóa kiểu Trung Quốc.

● **Từ khóa:** Hiện đại hóa, chủ nghĩa xã hội đặc sắc Trung Quốc

1. Đặt vấn đề

Theo Trung Quốc, hiện đại hóa là một quá trình lịch sử mang tính toàn diện, lấy công nghiệp hóa làm động lực căn bản, nhằm chuyển biến xã hội từ hình thái nông nghiệp truyền thống sang xã hội công nghiệp hiện đại. Quá trình này làm biến đổi sâu sắc và căn bản các lĩnh vực kinh tế, chính trị, văn hóa, tư tưởng cũng như lối sống xã hội.

Công nghiệp hóa là nền tảng cơ bản của hiện đại hóa. Khi công nghiệp hóa đạt đến trình độ phát triển nhất định, nó trở thành đặc trưng căn bản và là dấu hiệu quan trọng phản ánh mức độ hiện đại hóa của một quốc gia. Hiện đại hóa là xu thế tất yếu của sự phát triển xã hội; bất kỳ quốc gia nào muốn tồn tại và phát triển bền vững đều phải tuân theo quy luật lịch sử này.

Trong lịch sử phát triển của nhân loại, tiến trình hiện đại hóa gắn liền với các cuộc cách mạng khoa học - công nghệ lớn: thời đại động cơ hơi nước của Cách mạng công nghiệp lần thứ nhất; thời đại điện khí hóa của Cách mạng công nghiệp lần thứ hai; thời đại thông tin của Cách mạng công nghiệp lần thứ

ba; và hiện nay là thời đại trí tuệ nhân tạo của Cách mạng công nghiệp lần thứ tư. Do những hạn chế về điều kiện lịch sử, Trung Quốc đã bỏ lỡ hoặc tiếp cận không đầy đủ các cuộc cách mạng trước đây, vì vậy việc chủ động nắm bắt và tận dụng cơ hội của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư có ý nghĩa chiến lược đặc biệt quan trọng.

Trên cơ sở khẳng định rằng hiện đại hóa vừa là khát vọng chung của nhân dân các quốc gia, vừa là mục tiêu phấn đấu lâu dài của dân tộc Trung Hoa từ thời cận đại đến nay, Tổng Bí thư Tập Cận Bình chỉ rõ: việc một quốc gia lựa chọn con đường hiện đại hóa nào phụ thuộc vào nhiều nhân tố như truyền thống lịch sử, chế độ xã hội, trình độ phát triển, môi trường bên ngoài và các yếu tố cụ thể khác. Do điều kiện quốc gia khác nhau, con đường hiện đại hóa tất yếu cũng khác nhau. Thực tiễn cho thấy, một quốc gia muốn tiến tới hiện đại hóa không chỉ cần tuân theo những quy luật phổ biến của hiện đại hóa, mà còn phải xuất phát từ thực tiễn của chính mình, qua đó hình thành con đường hiện đại hóa mang đặc sắc riêng của quốc gia đó.

Hiện đại hóa kiểu Trung Quốc được xác định là con đường hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa đặt dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Trung Quốc.

2. Đặc thù của hiện đại hóa kiểu Trung Quốc

Thứ nhất, hiện đại hóa với quy mô dân số khổng lồ

Hiện đại hóa kiểu Trung Quốc gắn liền với quy mô dân số hơn 1,4 tỷ người, chiếm khoảng 1/6 dân số thế giới. Đây vừa là đặc trưng nổi bật, vừa là điểm xuất phát chiến lược của tiến trình xây dựng quốc gia xã hội chủ nghĩa hiện đại. Hơn 1,4 tỷ người dân là một chỉnh thể hữu cơ, cùng tham gia, cùng xây dựng và cùng thụ hưởng thành quả hiện đại hóa. Tổng Bí thư Tập Cận Bình khẳng định đây là cuộc hiện đại hóa có quy mô chưa từng có trong lịch sử nhân loại; việc toàn bộ dân số Trung Quốc bước vào hiện đại hóa sẽ làm thay đổi căn bản bản đồ hiện đại hóa thế giới. Đồng thời, đây cũng là tiến trình phức tạp và gian nan nhất.

Thứ hai, hiện đại hóa hướng tới mục tiêu cả xã hội cùng giàu có

Hiện đại hóa kiểu Trung Quốc nhấn mạnh việc khắc phục và hạn chế phân hóa xã hội trong quá trình phát triển. Mục tiêu là xây dựng xã hội khá giả toàn diện, không phân biệt thành thị - nông thôn, miền núi - đồng bằng. Cả xã hội cùng giàu có không chỉ được hiểu về mặt của cải vật chất, mà còn bao gồm sự phát triển đời sống tinh thần, bình đẳng trong tiếp cận dịch vụ công, bảo đảm quyền lợi xã hội và hướng tới sự phát triển toàn diện con người. Cả xã hội cùng giàu có không phải là *chủ nghĩa bình quân*, cũng không phải là *giàu có đồng loạt mà là sự giàu có có sự khác biệt trên nền tảng của sự giàu có phổ biến*, cuối cùng toàn thể nhân dân cùng hưởng thành quả phát triển.

Thứ ba, hiện đại hóa hài hòa giữa văn minh vật chất và văn minh tinh thần

Trong đó, văn minh vật chất là nền tảng vật chất vững chắc của hiện đại hóa. Văn minh vật chất là tổng hòa các thành quả vật chất mà con người cải tạo tự nhiên, thể hiện ở trình độ lực lượng sản xuất, sức mạnh kinh tế và phúc lợi nhân dân. Người dân đạt được cảm giác an toàn và sự thỏa mãn ở phương diện vật chất. Văn minh tinh thần là nguồn động lực tinh thần của hiện đại hóa. Văn minh tinh thần là thành quả cải tạo thế giới chủ quan của nhân loại, cung cấp giá trị dẫn dắt, động lực tinh thần cho việc phát triển văn minh vật chất. Sự phát triển hài hòa giữa hai phương diện này là điều kiện then chốt bảo đảm tính bền vững của tiến trình hiện đại hóa. Văn minh vật chất cung cấp, bảo đảm vật chất cho văn minh tinh thần. Văn minh tinh thần cung cấp sự dẫn dắt giá trị cho văn minh vật chất, thể hiện thông qua lý tưởng, niềm tin, đạo đức.

Thứ tư, hiện đại hóa gắn với sự chung sống hài hòa giữa con người và tự nhiên

Hiện đại hóa kiểu Trung Quốc là kiên trì con đường phát triển xanh, ưu tiên sinh thái, thể hiện: (1) quan điểm phát triển coi bảo vệ môi trường sinh thái là chỉ số cốt lõi để đánh giá chất lượng tăng trưởng; (2) con đường phát triển chuyển từ mô hình tiêu hao cao, ô nhiễm cao, phát thải cao sang mô hình xanh, tiêu hao thấp, ô nhiễm thấp, hiệu quả cao; (3) mục tiêu phát triển hướng tới sự thống nhất giữa sinh thái tốt đẹp, ngành nghề hưng thịnh và đời sống nhân dân giàu có.

Thứ năm, hiện đại hóa kiên trì con đường phát triển hòa bình

Trung Quốc kiên định phát triển hòa bình, trên cơ sở bảo vệ kiên định hòa bình và phát triển thế giới để tìm kiếm sự phát triển của chính mình, vừa sử dụng thành quả phát triển của mình để đóng góp cho hòa bình và phát triển chung của nhân loại, thúc đẩy xây dựng cộng đồng chung vận mệnh.

3. Yêu cầu cơ bản của hiện đại hóa kiểu Trung Quốc

Một là, đảm bảo sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Trung Quốc. Đây là lợi thế đặc hữu và là bảo đảm căn bản của hiện đại hóa kiểu Trung Quốc.

Hai là, kiên trì và phát triển chủ nghĩa xã hội đặc sắc Trung Quốc. Hiện đại hóa kiểu Trung Quốc và chủ nghĩa xã hội đặc sắc Trung Quốc có sự thống nhất nội tại, gắn bó chặt chẽ với nhau.

Ba là, thực hiện phát triển chất lượng cao. Đây là nhiệm vụ trung tâm trong xây dựng toàn diện quốc gia xã hội chủ nghĩa hiện đại.

Bốn là, phát triển nền dân chủ nhân dân trong toàn bộ quá trình, bảo đảm nhân dân tham gia một cách tự giác, chủ động và toàn diện. Đây là bản chất và cốt lõi của nền dân chủ Trung Quốc.

Năm là, không ngừng làm phong phú đời sống tinh thần của nhân dân. Trung Quốc coi phát triển văn minh tinh thần là đặc trưng căn bản của hiện đại hóa.

Sáu là, từng bước hiện thực hóa mục tiêu cả xã hội cùng giàu có. Đây là một quá trình lâu dài đòi hỏi sự kiên trì và nỗ lực bền bỉ.

Bảy là, thúc đẩy sự hài hòa giữa con người và tự nhiên. Trung Quốc kiên định con đường phát triển bền vững.

Tám là, thúc đẩy cộng đồng chia sẻ tương lai chung của nhân loại. Trung Quốc không dùng bạo lực hay xâm lược, mà chia sẻ thành quả phát triển với thế giới.

Chín là, sáng tạo hình thái văn minh nhân loại mới. Trung Quốc kế thừa có chọn lọc các thành tựu ưu tú của văn minh nhân loại.

4. Nguyên tắc của hiện đại hóa kiểu Trung Quốc

Một là, kiên trì và tăng cường sự lãnh đạo toàn diện của Đảng. Kiên trì và tăng cường sự lãnh đạo toàn diện của Đảng có ý nghĩa quyết định đối với tiền đồ, vận mệnh của Đảng và đất nước; là bảo đảm căn bản để sự nghiệp hiện đại hóa không đi chệch hướng.

Hai là, kiên trì con đường chủ nghĩa xã hội đặc sắc Trung Quốc. Phải kiên trì lấy kinh tế làm trung tâm, kiên trì bốn nguyên tắc cơ bản: kiên trì cải cách, mở cửa; kiên trì độc lập tự chủ và tự lực cánh sinh; kiên trì đặt nền tảng phát triển đất nước và dân tộc trên chính sức mạnh của mình; kiên trì nắm giữ vận mệnh phát triển và tiến bộ của Trung Quốc.

Ba là, kiên trì tư tưởng lấy nhân dân làm trung tâm. Phải luôn đặt lợi ích của nhân dân lên trên hết; không ngừng bảo vệ và cải thiện đời sống nhân dân; phát triển vì nhân dân, dựa vào nhân dân và để thành quả phát triển do nhân dân cùng hưởng. Nhân dân là chủ thể của hiện đại hóa, là nền tảng vững chắc và động lực sâu sắc nhất thúc đẩy sự nghiệp hiện đại hóa.

Bốn là, kiên trì đẩy mạnh cải cách và mở cửa. Cải cách và mở cửa là then chốt quyết định vận mệnh phát triển của Trung Quốc, đồng thời là nhân tố quyết định thành công của hiện đại hóa kiểu Trung Quốc. Phải tiếp tục thúc đẩy cải cách toàn diện, tăng cường đổi mới sáng tạo, kiên định mở rộng mở cửa; tập trung tháo gỡ những rào cản thể chế, cơ chế mang tính căn bản, qua đó tăng cường động lực và sức sống cho công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội hiện đại.

Năm là, kiên trì phát huy tinh thần đấu tranh - phẩm chất chính trị quan trọng của Đảng Cộng sản Trung Quốc. Chủ động phòng ngừa rủi ro, dám đấu tranh, giỏi đấu tranh; thông qua những cuộc đấu tranh kiên cường, bền bỉ để mở ra không gian và điều kiện mới cho sự phát triển của sự nghiệp cách mạng. ■

* Bài viết được lược thuật từ bài giảng: “Lý luận và thực tiễn về hiện đại hóa kiểu Trung Quốc” của GS. Lưu Hồng Khải, Trưởng phòng Nghiên cứu và Giảng dạy, Học viện Cán bộ Bách Sắc Quảng Tây, Trung Quốc. Trong chương trình: *Bồi dưỡng về AI dành cho cán bộ cấp cao Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh*. Tháng 11/2025 tại Trường Đảng Khu ủy Quảng Tây, Trung Quốc.